

Marafkó László

Az élőn klasszikus

Nádas Péter halálára

A kortársság boldogsága címmel a Magyar Nemzet 2000. március 11-i számában megjelent egy tárcám. Majdnem másfél évtizeddel a megtörténte után elevenítettem fel Nádas Péter *Emlékiratok könyve* című alapművének (1986) megremegtető olvasmányélményét. Részleteket idézve belőle: „Ahogy lassan fölfejtődött a regény sűrű szövete, bonyolult szerkezete, rétegzett ideje, e megküzdöttség révén is elkövetkezett az olvasói megvilágosodás. A lassúdad mondatok nyomán átvilágítódott a korszak egésze. A korszak, tehát az olvasásáig eltelt évtizedek. Az életünk. /…/ Furcsa szerzet az ember. Elolvas egy regényt, s nem elégszik meg a feleszméltetéssel, a megtisztulással, még a kivételesség élményét is kívánja: egyre biztosabb abban, hogy remekműbe hatol be. S ez a kortársság befogadói élményébe beleoltja a maradandóság előérzetét."

Egyébként a XX. század végi magyar prózaírást megújító „Péterek" másika, a barát Esterházy is egy összevetésben a Nádas-mondatok sajátos voltára utal.

Az emlékezésemben szó esett személyes véletlenekről is. A főszereplő iskoláskori éveinek helyszíneit jól ismertem, ugyanis ezektől néhány száz méterre áll a társasház, ahol laktunk s most is élünk. Az író általános iskolás éveinek tere a XII. kerületi Gyöngyvirág út, s a ma Jókai Mór nevét viselő iskolája felé vezető környező utcák. Az ötvenes években ez a Lóránt úti Rákosi-villa környéke, amelynek az ún. belső védelmi övezete zárt terület, ÁVH-s őrökkel, kutyákkal. Az errefelé lakó gyerekszereplők e körzet közelében élik gyakran szorongásokkal teli mindennapjaikat. Az ötvenes éveket jellemző, megmaradt külső jegyek (lepusztult villák és elvadult kertek, telefonpóznák és táblácskáik stb.) írásom megjelenésekor is még könnyen felfedezhetők voltak.

Nádas Pétert egyébként a Magyar Nemzet szerkesztőségében egy kéziratügyben ismertem meg személyesen, s egyszer megkérdeztem, hányas szám volt az ő házuk, ugyanis időközben a telkeket meg-

osztották, s a XIX. századi, családjuknak már lakóépületként szolgáló valahai nyárilakot átépítették. Emlékezete szerint a 12-es volt az (egyébiránt ma ismét felújítást-átalakítást végeznek a megosztott telken).

Az írásomra és egy elkövetkező eseményre levélben utaltam Nádas Péternek. A dátum azért is bevéső dhetett, mert megjelenése után körülbelül egy hónappal, a Magyar Nemzet és a Napi Magyarország összevonása, pontosabban az előbbi kíméletlen áthangolása részeként sokakkal egyetemben nekem is felmondtak. Majdnem húsz, a Nemzetnél töltött év után, magyarázat s elköszönés nélkül, bár amolyan „oszlopos tagnak" számító szerkesztőnek tartott a kollektíva. Természetesen nem a tárca miatt történt, okát tudtam, de ez már másik téma.

A 2017-es *Világló részletek* műfajilag is különleges (alcíme: *Emléklapok egy elbeszélő életéből*), társadalom- és családtörténetileg páratlanul gazdag, kutatókat lepipáló feltáró munkát tartalmazó kétkötetes opus. Megvilágító olvasói élményéről nem kevésbé hosszan lehetne áradozni. Egy több évtizeden át aktív szerkesztő nehezen tartja vissza reflexióit, így amikor a könyv elolvasása után jeleztem egy észrevételemet, az író meglepetve, de köszönettel visszaigazolta a jogosságát.

Tudható volt, hogy akkor már hosszabb ideje, Budapestről visszavonulva egy kis zalai faluban élő klasszikus végzi munkáját, aki néha feltűnik könyvheti dedikálásokon (előtte nem fogyatkozó sorok), meg eszmecseréken. Bizonyosak lehetünk abban, hogy nem könnyű olvasmányokat kínáló munkái (a *Párhuzamos történetek* vagy a legutolsó, a *Halott barátaim*) immár szerzőjük földi jelenléte nélkül is, itthon és a fordítások révén szintúgy külföldön, élőn őriznek meg egy páratlan intellektust.